

MIT JELENT A JOBBOLDALISÁG?*

SZÉLJEGYZET MOLNÁR TAMÁS
ÉLETMŰVÉHEZ

J E A N R E N A U D

Molnár Tamás (1921–2010) volt az, aki összegyűjtötte a Platón által kifaragott és Bossuet-vel tökélyre fejlesztett, a nyugati „béketábor” által kigúnyolt, miattuk elrejtett, de soha ki nem csorbult *politica perennis* harci eszközeit. Az „örök politika” legkiválóbb harcosai – Antoine de Rivarol, Louis de Bonald, Joseph de Maistre, Balzac, Barbey d'Aurevilly, Baudelaire, Marcel De Corte, Gustave Thibon, Pierre Boutang és Charles Maurras – mind a mi, francia kultúránkhoz tartoznak. Melléjük sorolhatjuk az utópisztikus természetellenesség, az *anti-physis* ellen küzdő angolszászokat, akik közül a legkiválóbb Edmund Burke, John Randolph of Roanoke, Edgar Poe, T. S. Eliot és Russell Kirk voltak. A felsorolt személyek vitázókedve mindig töretlen volt a modernista metafizikai összeomlás miatt. A becsületes, büszke és magányos Molnár tovább vitte, újragondolta e konzervatív, ellenforradalmi, reakciós, alapvetően katolikus, monarchista, föderalista, hierarchikus, klasszikus, decentralista, közösségi, náciellenes és antikommunista hagyományt, amely éppúgy ellenséges a tömegek zsarnokságával, mint a nép elpusztításának kísérletével szemben. Éppúgy ellenségének tartotta a közösségek számára halálos individualizmust, mint a mögötte lopakodó etatizmust. 1819-ben írta Joseph de Maistre gróf a barátjának: „Európával együtt halok meg”. 2010-ben, a halála előtt az *ancien régime* idős magyar tudósa megerősítette a szavojai jóslatát, s nemde meghalt a Nyugattal együtt? Ha így volt, akkor Molnár jó társaságban távozott. Nagy mesterem emlékének adózva, részben a műveit érintve,¹ néhány gondolatot vázlok fel a jobboldal mostani politikai helyzetéről.

MI A JOBB?

Mit jelent jobboldalinak lenni? Mielőtt megkísérelnék választ adni a kérdésre, sietek leszögezni: amennyire lehet, igyekszem ellenállni a kísértésnek, hogy eljátszam a tudálékos, keserű, fanatikus értelmiségi csábító szerepét, aki fölnyes, a valóságtól távol álló frázisokat puffogat, s akinek saját magán és a barátain kívül senki sem elég jobboldali.

A jobboldaliság nem levédett márka. Bármit vagy majdnem mindent beleérthetünk. Az inkább történelmi, mint filozófiai háttérű fogalom tartalmaz egy bizonyos esetlegességet: *kanonikus jobboldal nem létezik*. A jobboldali ember nem zárkozhat be minden létező folyamatos rosszallásának csapdájába.

* A szöveg először francia nyelven, az *Égards* folyóirat 30., 2010–11. téli számában jelent meg. (A szerk.)

¹ Molnár Tamás gondolkodásának szisztematikusabb tanulmányozásával egy másik, *Molnár Tamás, avagy a szellem reakciója* című írásomban foglalkozom. Ezután jelent meg *A modern kór* (1996) című könyvünk, amely öt beszélgetést tartalmaz Molnár Tamással. (Magyarul: MOLNÁR Tamás: *A modern-kór. Tünetek és ellenszerek. Öt beszélgetés Jean Renaud-val*, ford. TURGONYI Zoltán, Kairosz, Bp. 2008. – a Ford.)

A domináns hatalmak, a tömegek ostobasága, a diplomás analfabetizmus, az értelmiség karrierizmusa és haszontalansága, a professzorok hiábavaló absztrakciói, a sajtó jelentéktelensége nem igazolnak semmiféle rendszerszintű elégedetlenséget a világ működésével szemben. Megesik, hogy a keserű bíráló, a tagadás, a folyamatos ellenkezés némelyeknél szellemi és morális fekélyt okoz. Polgári vitáink szépsége, igazsága, felsőbbrendű hatékonysága a valóság alapvető igenléséből erednek. Egy olyan küzdelem, amelyből nem származik elfogadás és tisztelet, épp azt a rosszat táplálja, amelyet le szeretne győzni.

POPULIZMUS ÉS JÓZAN ÉSZ

Ma Nyugaton nagyjából az nevezhető jobboldalinak, aki a minél kisebbre zsugorított államot dicséri, míg a baloldali állami beavatkozásokat támogat a közösségek mindennapjait alakítandó. Különböző témakörök és attitűdök kapcsolódnak az etatizmus visszautasításához. A jobboldali populizmus a szociáldemokrata állam szolgálatában álló technokraták és szakértők iránti ellen-szenvből táplálkozik. A baloldal viszont a demokrácia „populista” tendenciáival szemben gyanakvó. Rossz szemmel nézi, hogy az átlagos, alulképzett, ingadozó meggyőződésű és szeszélyes állampolgárok kétségbe vonják a szakértők és az ész uralmát. Szívesen látnak – a 18. század „filozófusaihoz” hasonlóan – egy „közigazgatáson”, alapokmányon vagy jogi-politikai mechanizmusokon alapuló, „felvilágosult” despotizmust, mint a személyes kormányzást, egy államfő vagy törvényhozó hatalmát.

Annak tagadása, miszerint a közjó felelőssége hús-vér emberekre tartozhat, világosan mutatja: mennyire mélyen kondicionáltak bennünket a kollektivistá reflexek. A demokrácia 1945 óta elsősorban a jobboldal retorikájában bukkan fel. Molnár Tamás értelmezése szerint végleges a fordulat: a bal nem demokrata többé, a jobb válik azzá. Először is azért, mert a demokrácia kibontakozik, vagyis elkorcsosulása előtt az átlagos ember (*common man*) rendszere lesz, a profáné, amely hasznos eszköznek bizonyul a baloldali ideológusok számára, de csak addig, amíg a hagyományos, predemokratikus elitet nem semlegesíti és semmisíti meg a tömegek felemelkedése. Hiszen láthatjuk: az átlagos ember ezutáni ténykedése már megvetést és türelmetlenséget vált ki a baloldal ideológiáiból. Az átlagos ember ugyanis, ha megkapta, amit akart, máris konzervatívvá válik, védi a kialakult *status quót*, és „helytelen” szavazatával meggátolja az utópia továbbfejlesztését s kizökkenti történelmi kerékvágásából azelőtt, hogy célba érhetne.²

Ebből adódik a jobboldal – például a Tea Party – bizonyos értelemben vett *egalitarizmusa*: kíváncsún tartja, hogy a politikai osztályt hétköznapi emberek alkossák, és bizonyos mértékben elfogadják a gazdasági egyenlőségeket. Ez a fajta „jobboldal” azzal, hogy az iskolai eliten (technokratákon, szakértőkön vagy tanárokon) kívül nem fogad el mást, túlértékeli az utca emberének józan eszét: a legnyersebb csoportjai lépten-nyomon kinyilvánítják megvetésüket a gondolkodás és a kultúra magasabb formái iránt. Erős kétségeim vannak az átlagos választó józan eszével kapcsolatban, hiszen azt teletömik fölösleges információval. Ennek az észnek a birtokosa figyelmetlen, bizalmatlan, kishitű, ingerektől túlterhelt, ideges, fáradt, szellemileg eldurvult és süket, már meg sem próbálja szétválogatni, rendszerezni, értelmezni és rangsorolni a naponta ráömlő, döbbenetes mennyiségű képet és hangot. Mivel megfontolásra alig hajlandó, amit lát, az nem világítja meg elméjét, hiszen csak illékony benyomást őriz meg belőle. Egyetlen érzés lebeg még a szellemi összeomlásnak a felszínén: a megdöbbenés. A tömegember (vagyis a *common man*) mindenről lemondott: szelleme, lelke, szíve csak hirtelen fellángolásokra képes. Egy olyan kor sivár

a baloldal gyanakvó
a demokrácia „populista”
tendenciáival szemben

2 Thomas MOLNÁR: *L'animal politique*. La Table Ronde, Párizs, 1974. 40–41.

Jobboldalinak lenni

– Szent György-szobor
(Salavat Scserbakov, 2011)
Moszkvában
(Nicholas Titkov felvétele)

áldozata, amely hivatalosan is eltörölte azokat az alapító törvényeket, amelyekre támaszkodva a nemzetek oly sokáig kitartottak. A saját jelentéktelensége falta fel.

Ám az iskolás ideológiáktól és a plebejus hitványságtól mentes nép ritka képviselői valahol mégis megmaradtak a nyugati társadalmak peremén. Hányan lehetnek? Hol vannak? Nem tudom megmondani, de egy társadalmi környezet, legyen akármilyen szűk, soha nem záródik teljesen önmagába, és a tisztességes, bátor, feddhetetlen, nagylelkű emberek befolyása (noha maroknyian vannak) felülírhatja a számításokat. Az egészséges erkölcs, az alapvető értékek (például: megfontoltság, erő, igazságosság) gyakorlása a jó és a rossz megkülönböztetésének és a köztük történő választás szinte ösztönös képességét jelzik, nem érvekre támaszkodva, hanem *konnaturális* módon. Ez a fajta „józan ész” a valódi bölcsesség irányába mutat, amelyet meg kell különböztetnünk a tudományos bölcsességtől, hiszen sokkal inkább a Newman-féle „illativuszi értelemben” vett megkülönböztető képességre utal, mint a megértésre. Míg az átlagos, újságolvasástól és internetböngészéstől elbutult választó választásait a pillanatnyi szükségletek, valamilyen szenvedély kielégítése, vagy „az élet élésének” vágya táplálja (hacsak nem a vágyait, gyűlöletét vagy a lustaságát megerősítő, rosszul megemésztett ideológia foszlányait használja bennük), addig egy apa vagy anya hétköznapi áldozatokon edzett, szerény megkülönböztetési képessége a közjó

irányába billen. Természetesen ellen fog szegülni minden befolyásos embernek, legyenek azok jobb- vagy baloldaliak, akik az önnön létezésére korlátozott lélekből vezetik le az intézmények és az emberi tevékenységek észszerűnek tartott szerkezetét.

Ennek a „konzervatív” ösztönnek a hátulütője, hogy Szókratész *daimoin*-jához hasonlatos: inkább figyelmeztet, de nem vezet. Csak egy politikai doktrína tudja részben felfedni a titokzatos konvergenciát a csendes ösztön és a cselekvő igazság között, ami mindaddig rejtve maradt a valóság labirintusszerű textúrájában: csak általa válik lehetővé az összehangolt, architektonikus minőségű cselekvés, főképpen, ha ezt a doktrínát egy politikai felelős a szó valódi, teljes értelmében vett bölcsességként éli át és teszi magáévá.

AZ EGYÉN-KIRÁLY ÉS A TÁRSADALMI SZERZŐDÉS

A kanadai és az amerikai jobboldal állammal szembeni kritikája szélsőséges individualizmusból és a hatalommal szembeni radikális bizalmatlanságból táplálkozik – ezek Locke óta a liberális gondolkodás közhelyei. Nem vesz tudomást róla, hogy a közjó mennyire a szoros értelemben vett civil társadalom hatáskörén kívül esik. Nem arról van szó, hogy ne esne egybe a törekvéseivel, hanem hogy képtelen egy szabályozó orgánus, az állam támogatása nélkül megvalósulni. Az egyik ok a sok közül (amelynek teológiai gyökerei is vannak): a természet nem mindig fejezi be a munkáját. Az alapvetően optimista és pelagiánus, libertariánus gondolkodás számára az egyén autonómiája határtalan: a rousseau-izmushoz hasonlóan nem vesz tudomást az emberben rejlő veszélyekről.

Néhány felelőtlen habókoson kívül, írja Molnár, senki nem gondolhatja komolyan, hogy az ember nem függ senkitől, mivel valójában egész életén át embertársaitól, fizikai és jogi személyektől függ: a családjában, az oktatása során, a munkájában, a társadalmi életben, még a nyelvhasználatában is. Az emberhez méltó közösségi élet aligha az egyének azon döntésén alapul, hogy összegyűljenek és (társadalmi) szerződést kössenek az adott pillanat szükségszerűsége szerint, de nem is egy harmadik erő fenyegetése áll a háttérben. Ennek egy már létező, az emberi természetben gyökerező jogokra és kötelezettségekre épülő társadalmi rend az alapja. A liberalizmus alapjaként és szervezőelveként létező szerződés elmélete, amely először inkább Hobbesnál, mintsem Rousseau-nál fogalmazódik meg, felbomlasztja a pillanatnyi anyagi érdeken kívüli emberi kapcsolatokat, miközben partnerségi viszonyt alakít ki egymásnak idegen, s végérvényesen idegen emberek között.³

A társadalmi szerződés olyan szószólói számára, mint Hobbes, Locke, Rousseau vagy Jefferson – a protestáns lelkes Jurieu és zseniális vitapartnere, Bossuet egyenesen a „szerződések doktrínájáról” beszélnek – az állam pusztán az egyének önkéntes társulását jelenti: „Az egyének – magyarázza Orestes Brownson Jefferson doktrínáját összegezve – létrehozzák a civil társadalmat, de ha azt tartják kívánatosnak, fel is oszthatják.” A libertariánus „jobboldal” tudatalatti metafizikája a modern lélek eredetét jelentő *philosophia perennis* ezen alapvető elhajlásaiban gyökerezik: „Amikor a teljes ontologikus valóságot felszámolták az egyéni és az egyedi érdekében (ez a nominalizmus diadala), az egyén és az egyén cselekvései az egyetlen létező státuszát kaparintják meg maguknak” – jegyzi meg erről Molnár.⁴ Mi történik az állammal ebben a nominalista felfogásban? Vagy eltűnik, és ekkor időlegesen visszatér a Bossuet által leírt anarchikus állapot. Ez nem más, mint: a „vad és kegyetlen szabadság, ahol mindenki mindenre igényt tarthat, de mindent tagadhat is, ahol mindenki védekezik, és következésképpen állandóan harcban áll mindennel, ahol az ész semmit

**a közjó képtelen
az állam támogatása
nélkül megvalósulni**

3 Thomas Molnar: *L'Américanologie. Triomphe d'un modèle planétaire ? L'Âge d'Homme*, Lausanne, 1991. 64. (A magyar fordítás elkészült, megjelenés előtt áll *Amerikanológia. Győzelemre áll egy planetáris modell?* címmel. – a Ford.)

4 Thomas Molnar: *L'oppression de l'homme libéré. Catholica*, 1992/34.

Értékszövetség

– Ronald Reagan
és William F. Buckley Jr.
az Ovális Irodában
1988. január 21-én
(Wikimedia Commons /
White House Photographic
Collection)

sem ér, hiszen mindenki az őt hajtó szenvedélyt véli értelemnek, ahol még a természet törvénye is, akárcsak az értelem, elerőtlenedik, ahol nem létezik se tulajdon, se birtok, se javak, se nyugodt pihenés, sőt valójában semmilyen jog sem, ami talán a leglényegesebb” – olvashatjuk újfent nála. A másik lehetőség, hogy átalakul egy hiperszeméllýé, minden ember egyedi javának őrzőjévé és tulajdonosává: „A modern állam mindent elkövet, hogy az állampolgároknak »örömet szerezzen«” – írta Molnár.⁵

E szélsőséges nominalizmus miatt az intézmények jelentése a jobboldalon is elveszett. A modern „konzervatívok” számára az intézmények végtelenségig alakíthatók: többé már nem olyan múlt örökségei, amely kiérdemelte, hogy fennmaradjon és megtermékenyítse a múlt éltető nedve nélkül kiszikkadó jelent, hiszen a múltat halottnak és feleslegesnek tartják. Az egyetlen, ami számít, hangsúlyozza Molnár, „egy önnön létezésére korlátozott társadalom kialakulása, amely létrehozza önmagát, és megteremti saját történelmét”. A modern barbárság nem is lehetne aktuálisabb: „Egyetlen intézmény sem szolgál közvetítőként, és maga az állam is úgy tesz, mintha semmi más nem lenne, mint a különböző érdekek semleges találkozási pontja”⁶ – írta másutt. Az irányító hatalomnak ez a megnyirbált fogalma, folytatta *Az ellenforradalom* (1969) szerzője, amely nem képvisel mást, mint „az egyéni érdekek összességét, az egyén szentté avatásához vezet, amit meggyőző módon az emberi jogok fogalmával ír le”? Mindez Michel Villey szerint a „20. század legfőbb eltévelyedése. Semmi-

⁵ MOLNAR: *L'animal...* I.m. 127.

⁶ THOMAS MOLNAR: *Twin Powers. Politics and the Sacred*. Eerdmans, Grand Rapids, 1988. 96. (Magyarul: *A hatalom két arca: politikum és szentség*. ford. MEZEI Balázs, Európa, Bp. 1992. – a Ford.)

⁷ MOLNAR: *Twin Powers...* I.m. 96.

féle társadalmi rend nem építhető fel ezen az alapzaton. Ha a saját magam ura vagyok, miért is lenne szükségem törvényekre, intézményekre, magasabbrendűsége? Sajnos itt tartunk”. Ezen az úton haladva „az Ember, az emberi természet politikai és társadalmi jellegzetességeinek figyelembevétele nélkül teremődnek meg a végtelen emberi jogok: a »boldogság«, az »egészség«, annak joga, hogy valamit teljes egészében, kizárólag a saját hasznára birtokoljunk, a tökéletes szabadság. Íme, az egyén nézőpontja!”⁸

A NACIONALITARISTA GONDOLAT

Charles Maurras megkülönbözteti a nacionalizmust a „nacionalitarizmus” koncepciójától, amely „nem nacionalizmust jelent, hanem a nemzetek egyenlőségének *gondolatát*.” Az ideológiai nacionalizmus számára a nemzet többé nem történelmi, a történelem, a földrajz és a körülmények által igazolt képződmény, hanem a demokratikus voluntarizmus gyermeke. A nemzetek barátságot jelentenek, folytatja Maurras, emberi barátságok hatalmas szövődékét: „A családok családjai akarva-akaratlanul megőriznek valami emberit. Nem a szektákat és nem is az iskolákat. Nem az önkéntes egyesületeket, amelyeket valamilyen egyszerű szellemi irányzat egyesít. Ez teszi a vallásháborúkat annyira kegyetlenné. [...] Minél erősebbé válik a nemzet fölé helyezett szekta, annál kevésbé igazodik az emberhez: a nemzetek egyre kevésbé számítanak neki, nem is tekintik őket másnak, mint egy közigazgatási számnak. A népek denacionalizációja az emberiséget fenyegető legnagyobb próbatétel.”⁹

A „denacionalizáció” és az atomizált nemzetek, amelyek éppolyan differenciálatlanok, mint az egyén a totalitáriánus állammal szemben, a globalizmus vágyott eszközei, amelyben megtestesül a semlegesítő és politikamentesítő törekvés. Ez volna a vágyott, remélt, Alexandre Kojève által vizionált univerzális és homogén állam. A relativista „liberális demokrácia” az egyetlen közös és nyilvános kultúra, minden más, az élelmiszertől a vallásig, a szexuális erkölcsöktől a nemzeti hovatartozásig, különösebb következmények nélkül járó magánüggé válik ebben az egyetemes vízióban.

a nemzetek
a családok családjai

A TÖRTÉNELEM VÉGE

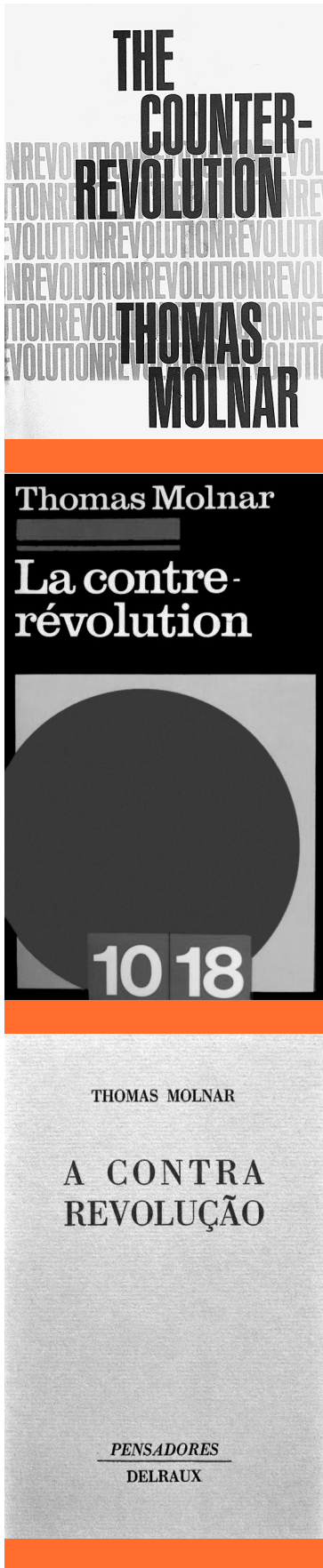
A politika utópiával való helyettesítésére tett próbálkozás nem merül ki az óriási és katasztrofális szocialista kísérlettel. Az *eschaton*, a végidő immanenzitizálásának vágya, ahogyan Eric Voegelin fogalmaz, éppen úgy jelen van a liberalizmusban, mint a marxizmusban. „A liberalizmus egyre inkább úgy tekint magára, mint a történelem eltörlésének módszerére, vagyis egyfajta eszkatológiaként, szekuláris vallásként” – írja erről Molnár.¹⁰ „A liberális konzervatív Francis Fukuyama által megfogalmazott *történelem vége* annak a marxista sémának az újratemlése, amelyben a társadalmi fejlődési folyamat hosszú távon ezúttal nem a szocialista paradicsomba, hanem a *liberális demokráciába* vezet” – folytatja ugyanott. Fukuyama tovább viszi Turgot, Condorcet, Hegel, Marx és főképpen Kojève utópiáját, az önmaga által istenített, teljesen önálló és független ember válik a végcél és a végcél kitermelőjévé, ezzel véget vetve a történelemnek. Ezzel „a forradalom egy figuráját teremjük meg. Túláradás helyett azonban a homály és a tömeg magjává válunk. Ez minden bizonnyal pokolnak nevezhető.”¹¹ A pokol nem más, mint ez az önmagunkba zártság, a világhoz való kapcsolódás képtelensége, ami végső soron tüsténkedő jelentéktelenséghez és zajos unalomhoz vezet.

8 Michel VILLEY: *Le droit et les droits de l'homme*. PUF, Párizs, 1983. 97.

9 Charles MAURRAS: *Notre bel aujourd'hui*. Fayard, Párizs, 1953. 449.

10 MOLNÁR: *L'Américanologie... I.m.* 70.

11 Paul CLAUDEL: *Un Poète regarde la Croix*. Gallimard, Párizs, 1935. 219.

Molnár Tamás *Az ellenforradalom* (1969) című könyvének angol, francia és portugál nyelvű kiadásai

A történelem és a politika vége, mint ahogy a gnoszticizmus minden más formája is, az emberi természet tagadását jelenti. A forradalmi szellem, legyen az szocialista, libertáriánus vagy liberális katolikus, „meg van győződve róla, hogy az embernek nincs természete” (Molnár Tamás). Ebből származik a demokratikus voluntarizmus. Mivel szinte nem létezik kényszerítő körülmény, az igazságokat inkább kinyilatkoztatják, mint felderítik, inkább megszerkesztik, mint keresik. Az önmagát meg nem határozottnak látni akaró modern ember a szellem és a valóság metszetét leíró igazság fogalmát az „érték” fogalmával helyettesítette: innentől fogva nem a dolgokban ismeri fel a jót, hanem saját magában. Az érték szó gúzsba köti a jobboldali diskurzust, hiszen elméleti szinten nem különböztethető meg a baloldaltól: nominalizmus (a modernitás episztemológiai alapja), „történelmi pelagianizmus” (Molnár kifejezésével élve), immanen-tizmus (a transzcendens visszautasítása), voluntarizmus (minden lehetséges), konstruktivizmus, relativizmus (mindent szabad), szubjektivizmus (nincs abszolút igazság)...

VISSZATÉRÉS A POLITIKÁHOZ

Hogy is lehetne felmérni kórságunk súlyosságát? Az egyént megfosztották a hagyományaitól, a közösségétől, a földjétől, megfosztották az örökölt közegétől és ezeknek a boldog szokásoknak az előnyeitől, amelyek megóvtak a fegyelmezetlenségtől és a bódulattól, és így ki-egyensúlyozatlanul, megtépázva, kifosztottan, üres szólamok által dróton rángatottan a konkrét és élő kapcsolatokat verbális és absztrakt, többé-kevésbé bizonytalan kapcsolatok váltották fel. Ki mondhatja el magáról, hogy nem vett részt az újságírók és a professzorok hamisító hadjárataiban? Ki nem szenvedte el a saját bőrén a néhány százada kezdődött szellemi, morális, metafizikai válság végső csapásait? Amikor az ész már nem képes helyreigazítani az ösztönöket, megteszi az ideológia, de ahelyett, hogy mederbe terelné, megerősíti a saját nyomorúságukban, miközben olyan káprázatokat kényszerít rájuk, amelyeknek absztrakt ereje valójában a vitális kimerültségben rejlik. Így aztán minden paródiaszerűvé válik. Ez alól nem jelent kivételt a valahová tartozás sem, legyen az egy nemzet, egy nyelv, egy vallás, vagy a föld. Az alapító, konzervatív valóság belülről halványul el: szószátyárság, fecsegés, mesterséges fogalomalkotás, csalás, konformizmus, szervilitás, megszállottság, törtetés, a születés gyűlölete, az egyén széthullása jellemzik. *Mindaz, ami modern, az tulajdonképpen beteg.*

Néhány „keresztény” vallási fordulatot remél. Ugyanakkor el-
felejtik, hogy a vallás nevetség tárgyává válik, amikor a szekulariz-
mussal szemben egy tagolatlan, irracionális és tudathasadásos
transzcendenciát állít szembe, amelynek az iszlám fundamentaliz-
mus a legtisztább példája. A fideizmus egy párhuzamos modernitás
része Nyugaton, amelyet titokban ugyanaz a bomlás emészt, mint
a fordítottját jelentő racionalizmust – hiszen mindkettő a nomina-
lizmus gyermeke. A valódi nyugati hagyomány viszont elfogadja és
teljes egészében befogadja a spirituális és a mulandó, a hit és az ész,
Isten és a császár, a transzcendens és az immanens, az állam és a civil
társadalom, a szent és a profán közötti termékeny feszültséget: Molnár
ezzel kapcsolatban a „dualitás elvéről” beszél. A politika megfelelő
egyensúlya mindig is törékeny diadalt jelentett a látszólag egymás-
nak ellentmondó posztulátumok fölött.

Az újjászületés, már ha lesz ilyen, a társadalmi szövet belsejében
fog elkezdődni, a családok szintjén. A modernnek könnyedén váltanak
passzív alávetettségéből lázadásra, pökhendiségből szolgálalkúságra,
hiszen a szabadságuk pusztá akarathíányt takar. Hatalom nélkül

nincs szabadság: „Ahol mindenki azt akarja csinálni, amit akar, végül senki sem csinálja azt, amit akar, ahol mindenki úr, ott senki sem úr, ott mindenki rabszolga” – írja Bossuet. Ez a hatalom, a politikai szabadság anyja, fokozatosan fog újjászülni egy kis családi magban, amelyen belül egy új, egyszerre konzervatív és helyreállító elit formálódik. A legmagasabb politikai szerep, a Fejedelem szerepének csírái megtalálhatóak a legfontosabb társadalmi szerepkörben, vagyis az apában. Az uralkodó bölcsessége egy fejlett, kiterjesztett és elmélyült apaság: „Az apának vannak a királyhoz hasonló vonásai, ami miatt a királyt néha a népek atyjának nevezzük” – tanította Aquinói Szent Tamás.

Molnár teljes műve a politikai méltóságra emlékeztet bennünket, amely távolról sem a hatalom totalitárius dicsőítését jelenti. A *De regimine principum*-ban Szent Tamás felteszi a kérdést, hogy vajon milyen jutalomra számíthatnak a jó uralkodók. Szerinte a megbecsülés, a dicsőség méltatlan jutalom egy ilyen nagyságrendű érdemért. Valójában a példátlanul jól működő uralkodó érdemeinek megfelelő jutalmat csak az égből kaphat: „Mivel hűségesen kormányozva isteni munkát végeztek a nép körében, így tehát jutalmuk is Istenhez közeli lesz, és szorosan mellette foglalnak majd helyet.” Szent Tamás azt is hozzáteszi, hogy még a pogány népeknek is mintha lett volna egy profetikus előérzetük a törvényhozó fontosságával kapcsolatban, hiszen ragaszkodtak hozzá, hogy a városaikat irányító és védelmező uralkodók haláluk után istenné váljanak. Vajon Joseph de Maistre nem éppen ezeket az ókori törvényhozókat idézte meg, „akik kivétel nélkül rendkívüli emberek” voltak?

Addig pedig mi más is tehetnének az ellenforradalmi gondolkodók, mint hogy jámboran megőrzik ezek emlékét azok számára, akik képesek meghallani és kifejezésre juttatni a politika, metafizikai és vallási hagyományaink mély és tartalmas jelentését? „Ez nem látványos feladat, s teljesítése során nincs végső győzelem; sikereit inkább elmékben és lelkekben aratja, mint a fórumokon” – magyarázta Molnár az ellenforradalmi missziót.¹² Azoknak az elenyésző kisebbségben lévő, még ismeretlen férfiaknak és nőknek a szívéhez és szelleméhez fordulunk, akik hőiesen egyesítik majd a tisztességes tudás erőit, hogy megőrizték és megújítsák a nyugati civilizációt. ■

(Fordította: S. Király Béla)

12 Thomas MOLNÁR: *La contre-révolution*. Union Générale d'Éditions, Párizs, 1972. 306. (Magyarul: *Az ellenforradalom*. ford. TURGONYI Zoltán, Kairosz, Bp. 2005. Az idézet a magyar változatban a 174. oldalon szerepel. – a Ford.)

MOLNÁR TAMÁS

Visszatekintés

MAGYAR SZEMLE FÜZETEK

Egy alkalommal elmentem Orbán Viktor, a későbbi miniszterelnök egyik beszédét meghallgatni. Fiús külsejű, tüzes szónok volt. A beszéd után a hallhatóság kérdéseket tett föl, többek között én is. Orbán megkérdezte, ki vagyok, és a nevem hallatára örömteli meglepetést láttam rajta. Hamarosan megegyeztünk, hogy összejövünk, „valamikor a jövő héten”. Már azokban az időkben is roppant elfoglalt volt, mint a karizmatikus Antall József miniszterelnök által kijelölt politikai örökös. Az első összejövetelünket még sok követte, míg aztán két év múlva váratlanul meghívott, hogy csatlakozzam hozzá és kíséretéhez egy varsói útra, a Visegrádi Négyek találkozójára. Európa minden külügyminisztere hivatalos volt a megbeszélésre. Kiderült, hogy Orbán azt a szerepet szánta nekem, hogy én mondjam ki, amit nem mondhatott ki: azt az aggodalmat, hogy Európa a nyugati politika peremére kerülhet. És valóban: amit én a konferencián mondtam, nem számított hivatalos kijelentésnek, hisz nem voltam része a kormánynak. Viszont a tárgyalófelek megértették, hogy az állításaim Orbán véleményét is tükrözik.

Molnár Tamás: *Visszatekintés*.

Szerkesztette: S. Király Béla–Stamler Ábel.

Fordította: Barna Teréz.

Magyar Szemle Füzetek, Bp. 2021. 66. oldal